

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของผู้อำนวยการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล 2) สภาพการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรคและความต้องการของผู้อำนวยการศูนย์ในการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล 3) ความคิดเห็นของผู้อำนวยการศูนย์ต่อการดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล 4) เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลของผู้อำนวยการศูนย์ จำแนกตามอายุราชการ จำนวนหมู่บ้านที่รับผิดชอบ และจำนวนผู้ใช้บริการที่ศูนย์ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้อำนวยการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 120 ราย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for Windows โดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุดและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้ค่าสถิติ F-test และทดสอบความแตกต่างของตัวแปร โดยวิธี Scheffe' test ผลการศึกษา มีดังนี้

ผู้อำนวยการศูนย์ส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุเฉลี่ย 43.4 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สถานภาพสมรสมีบุตรจำนวน 1-2 คน อายุราชการเฉลี่ย 20.2 ปี ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งเจ้าพนักงานการเกษตร ภูมิลำเนาเดิมอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีที่พักอาศัยเป็นของตนเอง เคยโยกย้ายข้ามอำเภอแต่อยู่ในจังหวัดขอนแก่น ร้อยละ 35.0 มีตำบลที่รับผิดชอบ 1 ตำบล และมีจำนวนหมู่บ้านที่รับผิดชอบเฉลี่ย 12.8 หมู่บ้าน ระยะทางจากสำนักงานเกษตรอำเภอถึงศูนย์เฉลี่ย 11.0 กิโลเมตร การเดินทางไปปฏิบัติงานใช้รถยนต์ส่วนตัว ร้อยละ 68.3 ระยะเวลาในการรับผิดชอบตำบลที่ตั้งศูนย์เฉลี่ย 4.8 ปี มีอัตราเงินเดือนเฉลี่ย 16,072.00 บาท ไม่มีรายได้อื่นนอกเหนือจากเงินเดือนประจำร้อยละ 20.0 ส่วนใหญ่มีหนี้สินโดยมีหนี้สินเฉลี่ย 390,028.40 บาท

ผู้อำนวยการศูนย์ส่วนมากทราบแนวทางการดำเนินงานของศูนย์และเข้าใจแนวทางการดำเนินงานของศูนย์จากการประชุมชี้แจง และเป็นผู้คัดเลือกสถานที่ตั้งสำนักงานศูนย์เอง สำหรับข้อมูลประกอบการจัดตั้งศูนย์จากเกษตรกรผู้นำมากที่สุด ใช้อ้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็น

สถานที่ตั้งสำนักงานศูนย์เป็นส่วนใหญ่ งบประมาณสนับสนุนในการจัดตั้งศูนย์ ร้อยละ 76.7 ได้จากทางราชการ ในการจัดทำข้อมูลประจำศูนย์ได้รับความร่วมมือจากกรมปศุสัตว์ ประมง พัฒนาที่ดิน มากที่สุด ตามลำดับ ศูนย์ส่วนใหญ่ใช้เป็นสถานที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เป็นสถานที่ที่เกษตรกรมาพบเจ้าหน้าที่ และเป็นสถานที่จัดประชุม อบรม จัดนิทรรศการ โดยมีเกษตรกรเป็นผู้มาใช้ประโยชน์มากที่สุด มีศูนย์ที่ดำเนินการจัดตั้งเครือข่ายอาชีพ ร้อยละ 55.8 และดำเนินการจัดเวทีชุมชนทุกหมู่บ้าน ร้อยละ 49.2 ผู้อำนวยการศูนย์ส่วนใหญ่ไม่ได้ไปปฏิบัติงานที่ศูนย์ตามแผน ศูนย์มีจุดสาธิตเฉลี่ย 3.6 จุด กิจกรรมของจุดสาธิตส่วนใหญ่ทำไร่นาสวนผสม เจ้าของจุดสาธิตได้รับการฝึกอบรมเป็นวิทยากรเกษตรกรทุกคน การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์ผ่านที่ประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และที่ประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นส่วนใหญ่ มีการประชุมประสานงานระหว่างศูนย์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเฉลี่ย 3 ครั้งต่อปี และมีการประชุมคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบลเฉลี่ย 4.2 ครั้งต่อปี ผู้อำนวยการศูนย์ส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะโดยได้เข้าประชุมหรือสัมมนา จำนวนครั้งผู้ที่มาใช้บริการที่ศูนย์เฉลี่ย 8.3 ครั้งต่อเดือน มีผู้ที่มาใช้บริการที่ศูนย์เฉลี่ย 31.7 คนต่อเดือน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์การบริหารศูนย์ และการนำเสนอข้อมูลและนิทรรศการในศูนย์

ผู้อำนวยการศูนย์ส่วนใหญ่ต้องการไปปฏิบัติงานที่ศูนย์ 2 วันต่อสัปดาห์ วันที่ต้องการไปมากที่สุดคือวันอังคาร และวันพฤหัสบดี ต้องการจัดทำข้อมูลเฉลี่ย 7-8 เรื่องต่อปี และต้องการงบประมาณในการจัดทำเฉลี่ย 15,678.30 บาท อุปกรณ์ที่ต้องการใช้ในศูนย์คือเครื่องขยายเสียง เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ และโต๊ะเก้าอี้ ต้องการให้สำนักงานภาคมาติดตามนิเทศเฉลี่ย 2 ครั้งต่อเดือน ต้องการให้สำนักงานเกษตรจังหวัดมาติดตามนิเทศเฉลี่ย 3 ครั้งต่อเดือน ต้องการเบี่ยงเสียงในการไปปฏิบัติราชการเฉลี่ย 2,107.10 บาทต่อเดือน ต้องการอบรมวิทยากรเกษตรกร 3.1 ครั้งต่อปี

ความคิดเห็นของผู้อำนวยการต่อการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ด้านการเตรียมการพบว่าในภาพรวมผู้อำนวยการศูนย์เห็นด้วยต่อการดำเนินงานด้านการเตรียมการในระดับมาก ทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์การบริหารศูนย์ และการนำเสนอข้อมูล ด้านการเข้าถึงในภาพรวมและในแต่ละประเด็นพบว่าผู้อำนวยการศูนย์เห็นด้วยต่อการดำเนินงานด้านการเข้าถึงในระดับมาก ทั้ง 3 ประเด็น ซึ่งได้แก่การจัดตั้งเครือข่ายอาชีพ การแสวงหาคำตอบ (การหาความต้องการของชุมชน) การจัดทำแผนพัฒนา ด้านการถ่ายทอดและพัฒนาพบว่าในภาพรวมและในแต่ละประเด็นผู้อำนวยการศูนย์เห็นด้วยต่อการดำเนินงานด้านการถ่ายทอดและพัฒนาในระดับมาก ทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ การจัดตั้งจุดสาธิต การพัฒนาวิทยากรเกษตรกร การถ่ายทอดความรู้ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และการบริการอื่น ๆ

ผู้อำนวยการศูนย์ที่มีสภาพพื้นฐานในด้าน อายุราชการ จำนวนหมู่บ้านที่รับผิดชอบ และจำนวนคนที่มาใช้บริการที่ศูนย์ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล แตกต่างกันในบางเรื่อง

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ คือ 1) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ควรขอความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนตำบลผ่านกระทรวงมหาดไทย ในการจัดสถานที่ที่ใช้เป็นสำนักงานศูนย์ให้มีความเหมาะสม 2) หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ควรบูรณาการทั้งด้านบุคลากรและงบประมาณลงไปในพื้นที่ 3) หน่วยงานระดับกรมควรสนับสนุนข้อมูลด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ 4) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ควรกำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล โดยมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่นร่วมด้วย 5) กรมส่งเสริมการเกษตรควรสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมและศึกษาดูงานแก่เกษตรกร และ 6) หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ควรให้การสนับสนุนด้านต่างๆแก่จุดสาธิต เช่น ปัจจัยการผลิต ความรู้ วัสดุอุปกรณ์ การฝึกอบรม เป็นต้น

A study was conducted with these main objective : 1) To investigate some basic socio-economic backgrounds of directors of Sub-District Agricultural Technology Transfer Centers 2) To examine working condition, problems, obstacles and needs of these directors. 3) To gather the opinions towards the operation of centers. 4) To compare the opinions of the directors differing in years of service, number of responsible villages and size of service users. A total of 120 samples working as directors of Sub-District Agricultural Technology Transfer Centers throughout Changwat Khon Kaen were systematically selected for this study. Research data were gathered using specially-constructed interview questionnaires. The research data obtained were subsequently processed using SPSS for Windows computer package and the results expressed as percentage, arithmetic mean, maximum-minimum, standard deviation, F-test and Scheffe' test . The results indicated that most directors were males with 43.4 years of age, on average. They were married with 1-2 children. They served as agricultural officials with average service of 20.2 years they had their hometowns in the northeast while most of these directors had their own houses. They used to be transferred to work in several Districts within Changwat Khon Kaen. On average , 35 % of these directors were responsible for 1 sub-district with aver age of 12.8 villages. The average distance between their working place and District Office of these directors (68.3 %) used their own cars at work, have been responsible for the Centers for 4.8 years, earned the average salary of 16, 072.00 Bahts and the average debt of 390,028.40 Bahts/Person. The minority of these directors (20%) did not have other earnings apart from the salary. Most directors were well aware of Center' s functions after attending the briefing meeting. They conducted survey in coordination with farmer

leaders and selected the site of the Centers. In most cases, the Centers shared the same office building with Sub-District Administration Organization. Most of the budget (76.7%) was obtained from governmental source. The Centers gained the Technical information required from Livestock Department, Department of Fishery and Land Development Department respectively. The Centers were used publically as the places to display technical information, to interact with the farmers, to organize meeting, training and demonstration which all these benefited farmers the most. Some of these Centers (55.8%) organized career network, 49.2% organized community colloquium. However, most directors did not perform their work at the Centers according to the plan. On average, there were 3.6 sites used for demonstration in each Center. Integrated farming was the topic adopted for demonstration in most Centers. The farmers who owned to be farmer trainers. All the operations of Centers were disseminated via the meeting organized by the Sub-District chiefs and deputy chiefs and the meeting of Sub-District Administration Organization. The Centers held 3.6 meeting/year, on average, in coordination with related agencies. There was also 4.2 meetings/year organized by the working group responsible for maximizing the community agricultural potential. Most of the directors gained their skills and knowledge via technical seminar and conferences. On average, the provided by the Centers were used 8.3 times/month by 31.7 service users. The problems and obstacles faced by the Centers were related to Center establishment, administration and presentation of technical information.

Most directors preferred to work at the Centers 2 days/week especially on Tuesday and Thursday. They wanted to prepare and present 7-8 topics/year and a total budget of 15,678.30 Bahts were required. The equipment needed by these Centers included amplifiers, overhead projectors, desks and chairs. Other needs expressed by these directors included work assurance meetings twice a month with the personals from regional Office of Agriculture and Cooperative and 3 times/month with the personals from provincial Office of Agriculture, monthly per diem of 2,107.10 Bahts and 3.1 times/year training to produce farmer trainers.

The results indicated that the directors agreed at high level with 3 topics of work preparation including Center establishment, Center administration and presentation of technical information. To gain greater access into farmer community, the directors showed high level of agreement in 3 topics which included establishment of career network, answer seeking program (seeking the community needs) and laying out community development

plans. For technology transfer and development, 5 topics were agreed at high level by the directors and high level by the directors at high level by the directors and these included allocation of the demonstration sites, the training aimed to produce farmer trainers, technology transfer, work dissemination and other services. Which should be provided by the Centers.

Comparative assessments made on the opinions of the directors differing in years of service, number of responsible villages and number of service users revealed significant difference only in some topics.

The recommendations derived from the results of this study included : 1) Ministry of Agriculture and cooperative should take actions via Ministry of Interior so that Sub-District Administration Organizations are officially authorized to assist in allocating suitable sites for Center establishment. 2) Related agencies under Department of Agriculture and Cooperative should take integrated actions as to furnish the Centers with both personals and budget. 3) Agencies at Department levels under Ministry of Agriculture and cooperative should provide assistance in supplying technical information applicable to the locations applicable to the locations under the responsibility of the Centers. 4) Ministry of Agriculture and Cooperative should take actions to incorporate other related agencies in to the working groups acting upon maximizing the community's agricultural Potential. 5) Department of Agricultural Extension should provide the Centers with the budget for training and technical excursion. 6) Agencies under ministry of Agricultural and Cooperative should provide the Centers with the technical support such as materials and supplies needed for agricultural production, knowledge and the materials and equipment needed for the training.